

Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

Mintis

Nr. 129
ANTRADIENIS
1946 M. LIEPOS MĖN. 30 D.
I METAI

LITUVŲ VISUOMENĖS DIENRASTIS

Taikos konferencija prasidėjo

Daug delegacijų nesutinka su pavšviu vaidmeniu

Pirmadienį, 17 valandą vidurinės Europos vasaros laiku, prasidėjo Paryžiaus taikos konferencija, kurioje dalyvauja 21 valstybė. Bidault kaip šeimininkas, pasakė sveikinimo ir atidarymo kalbą. Konferencijoje bus vartojamos anglų, prancūzų ir rusų kalbos. Konferencija tikrąją to žodžio prasme, nėra visiška taikos konferencija, nes joje nebus sudarinėjamos svarbiausios taikos sutartys: būtent, su Vokietija ir Japonija.

Specialus „Times“ korespondentas praneša iš Paryžiaus, kad daugelis delegacijų ne visai tesutinka su joms skirtu konferencijoje dalyvavimo pobūdžiu. Jos yra nuomonės, kad ne tik turi būti išklaudyta jų pažiūrų, bet kad jos taip pat sprendžiamai galėtų prisidėti prie projektų pakeitimų.

PALESTINOS GEN. SEKRETORIUS LONDONE

Palestinos vyriausybės generalinis sekretorius ypatingu Palestinos komisaro pavedimu atvyko Londonan, kur turės pasitarimų su kolonijų ministru. Vakar Palestinos reikalais taip pat kalbėjosi Byrnesas su Atlee.

SVEIKATOS REIKALŲ ĮSTATYMAS

Londonas. Anglų Žemuosiuose rūmuose pasibaigė debatai dėl sveikatos įstaigų suvalstybinimo įstatymo. Įstatymas, nors opozicija reikalavo jį atmesti, buvo rūmų priimtas 271 balsu prieš 130 balsų.

IMONIŲ NACIONALIZACIJA AUSTRIJOJE

Austrijos parlamentas vienu balsu priėmė naujai paruoštą didžiųjų imonių suvalstybinimo įstatymą. Tačiau dėl rusų pretenzijų ko ne į visas didžiasias įmones ypač apleičiamokėjo šita įstatymą ir ruošti. Ta prasme ir tebuvo diskutuota. Piglis perskaitė rusų notą, draudžiančią austrų vyriausybei kištis į įmones, kurios, sovietų nuomone, galėjusios ir vokiečiams priklausyti iki bus išsiaiškinta.

JT ieško naujos vietos

Naujorkas. Jungtinių tautų laikine rezidencija ateinančioms 1-6 metams nutarta pasirinkti nedidelį miestelį Atlanto pakraščiuje. Per tą laiką tikimasi surasti vietą nuolatinei rezidencijai ir ją tam reikalui paruošti. Jau ir ateinanti JT plenumo sesija, kuri iš rugsėjo 3 d. atidėta į 23, greičiausiai vyks toje naujai numatytoje laikinėje rezidencijoje.

PLATI KONFERENCIJA PALESTINOS KLAUSIMU

Londonas. Anglija nutarė mišrios anglų amerikiečių komisijos Palestinos klausimui turti pasiūlytą planą laikyti pradžmės tašku būsimosiose Palestinos reikalų konferencijose.

PRANCŪZIJAI REIKIA GLAUSTIS PRIE ANGLIJOS

Sekmadienį vienoje iškilmėse ir De Gaulle pasakė politinę kalbą. Joje jis reikalavo aprėžti Vokietijos sienas rytuose Oderiu, o vakaruose Reinu. Ruhro sritis turinti būti pajungta tarptautinei politikai ir ūkinei kontrolei. Prancūzija turinti iesti į glaudžius santykius su Anglija, kad būtų išvengta galimo betarpio susidūrimo tarp milžiniškų ekspansinių sovietų ir JAV jėgų.

LIPDO PEREINAMĄJĄ INDIJOS VYRIAUSYBĘ

Londonas. Indijos vicekaralius Wawellis tariasi su Indijos partijomis dėl naujos pereinamosios vyriausybės sudarymo iš 13 narių. Manoma, jog jam pavyks sudaryti vyriausybę, turėsiančią partijų pritarimą ir paramą, paruošiant Indiją savarankiam gyvenimui.

Prancūzija vokiečių turta palieka austrams

Londonas. Prancūzijos vyriausybė įteikė Austrijos vyriausybei notą, kuria praneša, kad vokiečių turto Austrijoje klausimą Prancūzijos vyriausybė pasiryžusi spręsti Austrijai palankiu būdu. Tuo tarpu busią prileidžiami Austrijos valdininkai prie tų turtų administravimo. Kol kas neperleis, iki bus galutinai išspręstas to turto likimas.

1 MIL. VOKIEČIŲ IŠVARYTA IS ČEKOSLOVAKIJOS

Londonas. Prieš išvykdamas į taikos konferenciją Čekoslovakijos užsienių reikalų ministeris Janas Masarykas pareiškė: Igi šiol iš Čekoslovakijos iškraustyta beveik 1 mil. vokiečių. Iš jų 770.000 iškelta į amerikiečių zoną, likusioji dalis — į sovietų zoną. Norint paspartinti iškėlimą, į sovietų zoną vokiečiai dabar gabenami vandens kečiais. Savo veikla prieš čekus nepasireiškę vokiečiai galį išsivežti savo judomąjį turtą.

VOKIEČIŲ LAIKRASČIAMS LEIS ČFTUOTI IS AMERIKINIŲ

Muenchenas. Netrukus vokiečių licencijuotiems laikraščiams bus leista cituoti Amerikos laikraščius, kuriais bus aprūpintos visos redakcijos. Taip pat tam tikras amerikiečių laikraščių kiekis bus skirtas laisvam pardavimui ir vokiečių visuomenei.

VOKIEČIŲ LAIKRASČIAMS LEIS ČFTUOTI IS AMERIKINIŲ

Muenchenas. Netrukus vokiečių licencijuotiems laikraščiams bus leista cituoti Amerikos laikraščius, kuriais bus aprūpintos visos redakcijos. Taip pat tam tikras amerikiečių laikraščių kiekis bus skirtas laisvam pardavimui ir vokiečių visuomenei.

BIDAULT NUOMONĖ DĖL VOKIETIJOS ATEITIES

Užsienių reikalų ministeris Bidault Lyone pasakėjo kalboje pareiškė, jog Prancūzija negalėjusi priimti visų Potsdamo Konferencijos nutarimų. Tačiau Prancūzija be atodairo pripažinusi kiekvieną susitarimą, pagal kurį Vokietija turėjo būti nuginkluota, išnaikintas jos nacionalsocializmas, įvesta ūkinė ir politinė decentralizacija ir atgavinta demokratinė dvasia. Iš kitos pusės, Prancūzijos vyriausybei rodosi taikos ir saugumo interesams prieštaraujančios tokios priemonės, kuriomis norima įvesti Vokietijoje centrinę vyriausybę, kol dar nėra nustatytos Vokietijos sienos ir jos politinė struktūra. Prancūzija, pasak Bidault, stengsis visada paremti visas priemones, kurios reikalingos taikai įgyvendinti. Prancūzija sutinkanti, kad Vokietija būtų traktuojama kaip ūkinis vinetas centrinės istaigos priežiūroje. Pareiškė turinti likti internacionalinės kontrolės komisijos žinioje. Tačiau iš tos administracijos turinti būti išskirta Saaro sritis, kuri turinti būti įjungta į Prancūzijos ūkinį gyvenimą.

kiek įstengia jo su savimi pasiimti. Bet žemės ir įmonės konfiskuojamos.

ČEKOSLOVAKIJAI STINGA KVALIFIKUOTŲ DARBININKŲ

Praha. Žiniomis iš Čekoslovakijos vyriausybės sluoksnių, po vokiečių išgyvendymo, pasidarė didelis darbo jėgos trūkumas, ypač anglies ir pritaikomojo meno dirbinių pramonėje. Paviršutiniai duomenimis trūkstą apie 750.000 darbininkų.

VIZITUOS RAUDONĄJĮ LAIVYNĄ

Londonas. Anglijos karaliaus vice-adjutantas Bruce Fraseris vyks su lektuvnešiu „Triumph“ į Rusiją vizituoti sovietų laivyno, jo šventės proga.

NEBENAIKINS BET PRITAIKYS TAIKOS METUI

Londonas. Numatytos sunaikinti karo pramonės įmonės Essenwerke nebebus naikinamos, bet tik perdirbamos taikos meto gėrybių gamybai.

GAIVINA VOKIEČIŲ ŽVEJYBA

Britų zonoje visais įmanomais būdais stengiamasi atkurti vokiečių jūrų žvejybą. Skubiu tempu remontuojami, tafsomi ir perdirbami buvę kariniams tikslams pritaikyti žvejų laivai. Siuo metu žvejojama 125 laivais, pagaudami į savaitę apie 3.300 tonų žuvies.

KARIUOMENĖS SIUNTINĖLIAI VAIKAMS

Paryžius. Amerikiečiai pavedė Prancūzijos vyriausybei išdalyti pusantro milijono Amerikos kariuomenės siuntinėlių Prancūzijos vaikams. Jais bus papildomai aprūpinama per šešias savaites dešimtis milijonų vaikų.

Gyvasis laisvojo krašto žodis

Kai tik 1918 m. prasidėjo Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas, mūsų tautos žvilgsnis tuojau nukrypo į Vakarų demokratijos pusę, svarbiausia į Jungtines Amerikos Valstybes, kurių anuometinio prezidento Vilsono paskelbtieji laisvės šūkliai pavergtosioms tautoms davė pagrindą atkingai kovai dėl laisvės. Neminint mūsų šviesuomenės, Jungtinėmis Amerikos Valstybėmis daugiausia pasitikėjimo ir mūsų liaudis. Tai nenuostabu! Juk mūsų liaudį viliojo ne tik iš Amerikos kyla laisvės šūkliai, bet ir pati Amerikos laisvė; pasitikėjimą kėlė ir ten gyveną per milijoną lietuvių, kurie sunkiu Lietuvai metę atėjina jai į pagalbą visais Amerikoje įmanomais būdais.

Jau 1918 m. pabaigoje, pradėjus kurti Nepriklausomosios Lietuvos įstaigas, mūsų kaimas laukė amerikiečių kariuomenės, kuri užimtų okupacines vokiečių kariuomenės vietas, pastotų kelią brautis rusų karinėms pajėgoms ir sudarytų pavėsį kuriamam mūsų valstybiniam gyvenimui bujoti. Tai buvo plačiai kalbama ir mūsų kaimuose diskutuojama. Kai kuriose apylinkėse, pamąčius pirmuosius mūsų savanorių dalinėlius, spėliodavo, ar tai ne amerikiečiai.

Pamenu, kai 1919 m. sausio 7 d., traukdamiesi iš Vilniaus į Kauną, sustojo Kaišiadorių stotyje traukinys, kuriame vyko mažas lietuvių savanorių dalinėlis, tuoj pat miestelyje paplito gandas, kad važiuoja amerikiečių kariuomenė. Miestelyje buvo suvažiavę nemaža kaimiečių, kurie būriais subėgo prie stoties. Kadangi stoties rajonas buvo vokiečių aptvertas vieliomis ir arčiau prieiti negalėjo, tai kaimiečiai, sustoję už vielų tvoros, karštai savo tarpe kalbėjosi ir rodė į mūsų traukinį. Pagaliau vienas kaimiečių pradėjo mums, savanoriams, moti, kviesdamas prieiti prie jų. Pora savanorių nuėjome ir nustebome, kai vienas kaimiečių mus prakalbino angliškai. Mes atsakėme lietuviškai. Kaimiečiai nudžiugo, kad mes lietuviškai mokame. „Tur būt, Amerikos lietuviai esate?“ — paklausė vienas jų. Pasikalbėjus viskas paaiškėjo jiems ir mums. Kaimiečiai nusprendė, kad mes būsimė jų laukiami Amerikos kariai, atvykę Lietuvai į pagalbą, surado savo tarpe vieną Amerikoje gyvenusį ir jį įgaliojo su mumis pasikalbėti amerikoniškai. Tai pateikiu tik vieną iš daugybės panašių faktelių, kaip mūsų liaudis jau anuomet kreipė savo žvilgsnį į laisvąją Ameriką.

1919 m. kovo mėn. patys vokiečiai okupantai sudarė progą lietuviams jau viešai, demonstrantys pareikšti savo simpatijas Amerikos Jungtinėms Valstybėms, kai į Kauną atvyko JAV mašinimo komisija ir apsistojo „Metropolio“ viešbutyje. Kovo 18 d. vokiečių sužvėgėjęs karių grupė puolė viešbutį, norėdami likviduoti atvykusią komisiją. Vienas sargybinių savanoris Pranas Eimutis žuvo begindamas Amerikos svecius. Tai uždegė šaltąjį lietuvių. Protestuodami prieš vokiečių žiaurumus ir pareikšdami savo simpatijas JAV, lietuviai Kaune surengė milžiniškas ir labai iškilmingas paprasto eilinio kareivio Eimučio laidotuves, kokių Kaunas iki tol dar nebuvo matęs. Tai atitiko kokio labai žymaus tautos ar valstybės vyro laidotuvėms. Valgždėtąją Amerikos vėliava pridengtas Eimučio karstas, vainikų kaspinių užrašai ir

milžiniška minią kiekvienam sakyte sakė, kur krypta lietuvių simpatijos, į kurią pusę jis orientuojasi. Vėliau visą Nepriklausomybės metą lietuviai per spaudą ir prie Eimučio kapo kasmet atitinkamai paminėdavo garbingąją Eimučio mirtį. Jo žuvimo vietoje, prie „Metropolio“ viešbučio, buvo įmūryta paminklinė Eimučiui pagerbti marmurinė lenta. Visa tai, paprasto eilinio kareivio Eimučio pagerbimo kultas, buvo virtęs tradiciniu. Tai buvo išplaukę iš tų nuoširdžių draugiškumo ryšių tarp Lietuvos ir Jungtinių Amerikos Valstybių. Tie ryšiai lietuvių tautoje buvo sumegsti ne kuria nors propaganda, bet paties gyvenimo paskirtu, kilę iš nuoširdžios meilės.

1919 m. pirmąjį pusmetį mūsų savanoriai fronte ir užnugaryje nemaža skurdo ir alko. Pati tauta po karo nieko neturėjo ir nieko negalėjo duoti savo laisvės gynėjams. Čia vėl į pagalbą atėjo Amerika. Antrąjį pusmetį Lietuvos kareivis aprūpinamas amerikoniškais maisto produktais, gaunama ir kitokių reikmenų. Į rudenį, pradant kovas prieš vokiečių-bermontininkus, Lietuvos kariuomenė jau buvo aprūpinta amerikietiškais drabužiais ir jau sudarė vaizdą tikros kariuomenės. Ir toji Amerikos ir ten gyvenančių lietuvių pavama ir toliau mums padėjo kovoti, kurti savo nepriklausomybę ir šalinti karo paliktus pėdsakus.

1921 m. liepos 28 d. Jungtinės Amerikos Valstybės Lietuvos valstybę pripažino de jure ir visą laiką tebėra ištikima šiam savo padarytam aktui, iki pat šiol neišsiza-

Nepagrįsti ir tendencingi kaltinimai

S. m. birželio 17 d. „Neue Züricher Zeitung“ Vokietijoje esančių pabėgėlių reikalų įdėjo straipsnį, kuris davė puikios progos Konstancoje leidžiamam „Südkurier“ liepos 19 d. straipsniui „Išvietintieji“ tuos nelaiminguosius DP negailestingai pulti. Straipsnio autorius, paminėjęs, kad daugelis išvietintųjų namo grįžo, konstatuoja faktą, kad tik balandžio mėn. iš Rytų Europos vėl prasiveržusi 63.000 pabėgėlių srovė.“ Tai reiktų aiškinti, kaip UNRRA-os patiekalio didelę patraukiamą galią, aiškina autorius. Ir toliau: „Nenuostabu tad, kad DP sudėtis praėjusių metų bėgyje pagrindinai yra pasikeitusi. Tautinio pasipriešinimo judėjimo kovotojai nedelsė ir kaip įmanymai greičiau grįžo į savo kraštus, kad ten su likusiais gyvais savo tautiečiais susijungtų ir atsatymą vykdytų“.

Autorius toliau sugestijonuoja mintį, kad likę DP yra labai abejotinos moralės ir politiškai neiškęs. Panašūs nuotykių ieškotojai ir avantiūristai, kurių praeitis yra tamsos pridengta, atbėga iš Rytų. Ir čia autoriui labai prie širdies citatos iš „Neue Züricher Zeitung“: „Tie displaced persons, kurie lieka nerepatrijavę, ir kitu požiūriu reiškiasi užtruksiančią grėsmę kaip okupacinei valdžiai taip ir vietiniams gyventojams. Jie nelieka ramūs sėdėti savo stovyklose, bet ieško galimai patogesnio verslo, kurs randamas Vokietijoje judodosios rinkos pavidale. Yra vieša paslaptis, kad kai kurios iš UNRRA-os gautos arba net Vokietijoje rekvizuotos gėrybės

dėdama ano savo valstybinės reikšmės žodžio. Nors nuo 1940 m. birželio 15 d. likome pavergti, bet JAV į mus tebežiūri kaip į nepriklausomą valstybę, tik laikinai netukusią savarankišką gyvenimą. Tai yra pabrėžęs 1940 m. lietuvių delegacijai JAV velionis prezidentas Rooseveltas, tai galima pastebėti ir iš dabartinio jų prezidento Trumano ir daugelio kitų JAV valstybės vyrų pareiškimų.

Šiemet liepos 28 d. sukanka 25 metai, kai JAV yra pripažinusios Lietuvos valstybę de jure, ir šios kuklios sukakties akivaizdoje tebedame visas savo viltis į laisvasias Jungtines Amerikos Valstybes, kurios iki šiol moka ir tikimės, kad ir ateityje mokės suprasti ir mūsų mažos tautos laisvės troškimus. Mūsų pasitikėjimo didžiųjų ir laisvąją JAV nepalaužė jokia propaganda bei grasinimai nei iš Rytų, nei iš vakarų mūsų priešų pusės. Širšo vokiečiai, matydami aiškias mūsų simpatijas Vakarų demokratijai ir savo propaganda neveikdami pakeisti mūsų įsitikinimų, šiandien, kaip tenka girdėti, ir nauja propaganda iš antros pusės yra paleidusi savo aparatą, kad pavergtųjų mūsų brolių-sesių eilėse pasėtų nusivylimą ir nepasitikėjimą JAV ir kita Vakarų demokratija. Tačiau lietuviai, kur jis bebūtų, savo mintis, savo viltis kreipia į laisvasias šalis kur gerbiama teisė ir pažadai. 1921 m. liepos 28 d. tartas laisvojo krašto žodis dar tebėra gyvas ir iki šiol mus nelaimėje tebe- guodžia ir tebestiprina viltimi, kad atgausime tai, kas gyvai tautai yra brangiausia — laisvę ir valstybinį savarankiškumą.

St. Sirvyš,

DP yra parduodamos judojoj rinkoj.

„... Dar pavojingesnis reiškinys yra užšieniečių skatinamas kriminalinių nu kaltimų augimas...“ ir čia „N. Zū. Zeit.“ straipsnio autorius išvardina keletą užmušimo, apiplėšimo ar apvogimo atsitikimų, įvykdytų lenkų, jugoslavų, ar ukrainiečių.

Abu straipsniai parašyti su iš anksto nustatyto tikslu, ir kam jie nori patarnauti, mums yra visiškai aišku.

Kad DP klausimo sprendimu interesuojasi ir vakarai ir rytai ir, pagaliau, patys vokiečiai, tai yra visai natūralu ir suprantama. Tačiau interesuojantis tuo klausimu reikia jį pozityviai ir spręsti, bet ne šmeižti niekuo dėtus žmones. Šmeižtas ir insinuacijos — tai vienas iš Hitlerio ir nacių metodų...

Tenka keletą žodžių tarti ir dėl straipsnio minčių. Su nusistebėjimu noris klausiti autorių, argi jam tikrai nežinoma, kodėl masės žmonių iš Rytų Europos nenori grįžti į savo tėviškes? Ar jam teko girdėti kalbant Churchillį, sekti debatus parlamenteuose, skaityti rimtesnę spaudą, girdėti Rytų plūdimąsi spaudoje ir radijofonuose išvietintųjų adresu? Tegū jis tuo pasiinteruoja, gal tada pasidarys aišku, kodėl ir tos masės negrįžta ir naujų Rytų pabėgėlių atsiranda. Ar autorius, pagaliau, yra tokio žemo išsvystymo laipsnio, kad mano, jog UNRRA-os duonos karnis gali sulaikyti DP nuo grįžimo į tėvynę? Juk jų tarpe yra tiek aukštai stovinčių (Nukelta į 4 p.)

DAILĖ LITERATŪRA MOKSLAS

Laidosena Lietuvoje priešistoriniais laikais

Dr. M. Alseikaitė-Gimbutienė šio karo metu parašė didžiulę studiją „Laidosena Lietuvoje priešistoriniais laikais“, kurią tremtyje išvertė į vokiečių kalbą ir už kurią gavo daktarės laipsnį. Ji, žinoma, rašė ne dėl laipsnio, bet iš meilės mokslui, norėdama šią apleistą mokslo šaką išskelti. Apskritai, mūsų proistorijos mokslas yra labai jaunas ir šioje srityje kiekvienas naujas žingsnis yra sveikintinas. Juo labiau, kad M. Alseikaitė-Gimbutienė savo darbui panaudojo labai gausią mokslinę literatūrą: T. Daugvidio, Pokrovskio, Szukievicz, dr. J. Puzino, B. Tarvydo, gen. Nagevičiaus ir gausybę naujausių vokiečių, lenkų veikalų. Šaltinių gausumas ir tiesioginiai gvildomos medžiagos tyrinėjimai suteikia veikalui mokslinę vertę.

Knyga susideda iš dviejų pagrindinių dalių: pirmojoje apžvelgiami kapų tipai, antrojoje laidosena ir tikėjimas. Autorė pabrėžia, kad lietuviai laidojimo papročių srityje yra parodę didelį konservatyvumą. Tačiau iš laidojimo būdų galima spręsti ir apie kultūrų įtakas, apie atskirų kilčių skirtingumą, apie kilčių gyvenamąjį plotą, apie materialinį ir dvasinį prie-

istorinių laikų gyvenimą. Pabrėžtina, kad lietuvių tauta ne tik savo kalba, bet ir visais savo papročiais, laidojimo būdu yra indogermaniška.

Ankstviausi kapai Lietuvoje yra rasti iš naujojo akmens amžiaus — apie 2.000 metų pr. Kr. Reikia manyti, kad lietuviai daug anksčiau Baltijos pakrantėse atsirado. Ilgų laikotarpių būvyje jie išugdė, pagal proistorinius tvirtinimus, prof. Puzino duomenis, aukštą materialinę ir dvasinę kultūrą. Knygos autorė taip pat pabrėžia, kad „žalvario amžiaus pilkapiai graūiausi priešistorinės architektūros paminklai“. Iš puošmenų, dedamų į kapus, galima nu-

Stasys Santvaras

Mano sodo kaimynai

Aš nepavydžiu tau nei vasaros gerybių,
Nei saulės aukso spindulių:
Tegu per visą žemę bėga tavo sodai,
Tebūna diendaržiai pilni rinktinių gyvulių.

Ir kelio nepastoju kur tu jodai,
Ir niekad tavo rentinio nelies mana ranka —
Kodėl gi kliūna tau, turtingas būre,
Ir tu mano sodas, ir padangė, ir gėlių lanka?

Kai vyturys rytų saulelei širdį buria,
Kai vaisių mezza pumpurai —
Įleidi gyvulį į mažą mano daržą,
Be gėdos žalą man darai.

Ir, kai rudens meistrai paauskina palaukęs
beržą,
Ir derlių pažeria pavasario sėja —
Pasiudyti vaikai išlaužia sodo tvorą
Ir siaučia medžių uksmėje.

Galėčia aštrint kirvi, kerštui rasti norą,
Bet daug gražesnė man balandžių mellė,
nei žvėrių narsa — —
Taika, kaip motina, sūnum ir dukrom
krauja kraiti,
Kova — krauju ir ašarom permirkusi visa!

Aš nepavydžiu tau nei gulbių, nei žąsų, nei
gervių,
Nei saulės spindulio auginamų gelių.
Ir tu žinok — paliksi savo ir pagrobtą lobį,
Kai valanda ateis akis užbert smėliu!

Iš knygos
„Laivai palaužtom burėm“.

statyti, kad priešistoriniais laikais lietuvių estetinė kultūra buvo aukšto lygmens.

Ir priešistoriniame ir pokristiniame laikotarpyje laidojimo būdas nebuvo vienodas, jis buvo atskirose Lietuvos srityse skirtingas. „Vakarų Lietuvoje visais pokristiniais laikais kapai plokštini, Rytų Lietuvoje — pilkapiai, o Šiaurės Lietuvoje iki IV—V amž. pilami pilkapiai, vėliau priinama į laidojamą duobėse. Pirmaisiais amžiais po Kristaus mirusieji nedeginami, nuo V—VI amž. pradeda deginti

Rytų Lietuvos žmonės ir tik nuo X—XI amž. Vakarų ir Šiaurės Lietuvos žmonės (227 pusl.). Iš daugybės atkastų kapų aprašymų galima pasidaryt išvadą, kad lietuviai ir laidojimo papročiais reiškėsi kaip savaiminga, individuali tauta, su daugybe individualių lietuviškų kilčių, kurios sudaro vieną šeimą.

Etnografiškai iš laidojimo būdų galima nustatyti etnografines priešistorinių laikų Lietuvos sienas, kurios Rytprūsijoje siekė toli Klaipėgos ir Rytuose siekė Smolensko-Kalugos ir net Okos aukštųjų sritis.

Antroje dalyje autorė nusiųčia lietuvių tikėjimą ir pomirtinį gyvenimą. „Priešistorinių laikų lietuvių ir bendra baltų gyvenime mirusiųjų kultas buvo vienas iš svarbiausių dvasinio pasaulio apraiškų. Vykto nuolatinis mirusiųjų ir gyvųjų bendravimas. Dėl to ir pačiam laidojime buvo skiriama daug dėmesio ir laiko, nes kiekviena laidosenos smulkmena susijusi su tam tikru tikėjimu ir papročiais.“

Knygos tekste, jos pabaigoj daug iliustracijų ir keletas žemėlapių.

Dr. M. Alseikaitė-Gimbutienė savo studija yra pirmoji, kuri tremtyje davė ne tik lietuviams, bet ir svetimtaučiams mokslo veikalą, kuris parodys lietuvių proistorinę kultūrą. Tik laidojimo tema kad nebūtų simboliška, bet kad ji sužadintų ir kitus mokslininkus dirbti ir kurti gyvąjį mokslą apie gyvąją Lietuvą. M. S.

Alfредas Polgaras

Asakingumas

Vadovaujantieji valstybės vyrai ir generolai perima „atsakingumą“ už tautos užkrautą likimą.

Milžinišką atsakingumą turėtų atitikti milžiniška rizika to, kuris atsakingumą prisiima.

Blogai maitinąs, pervargęs nuo darbo šoferis, padaręs žalos neatsargiai važiuodamas, yra pasodinamas. O kas atsitinka valstybės vyrai, kurs padaro žalos, neatsargiai vairuodamas valstybės mašiną? Jis išsina į pensiją. Jei dėl šoferio kaltės žuva žmogus, šoferis ilgėmis metams atsisėda į kalėjimą. O kas laukia karo vadą, kurs be reikalo dešimtis tūkstančių savo karių yra pasiuntęs į mirtį? Namelis, pasikendęs žalumynuose. Ten jis sodina rožes, užsilvilkęs aksominį švarkuką ir užsimovęs kepuraitę — sodina mėgiamąsias rožių rūšis. Ir rašo atsiminimus.

„Aš prislimu atsakingumą“, taria toks ir toks talstybės vyras.

Bet už to žodžio nėra nieko.

Atsakingumas be baumės, kurios didumas atitiktų ano didumą, yra tik tuščias žodis.

Soferį teisia teismas.

Valstybės vyrą ir generolą teisia istorija. Ir tas jiešns taip tinka.

Ponas vadovaujantysis politikas perima atsakingumą? Palaukit! Kiek metų kalėjimo, jei reikalas blogai pakryps? Arba — kaip dažnai jūs norit būti kariamas?

Tokių juokingų klausimų niekas nestato. O jei kas juos ir statytų, ką atsakytų eks-celencija?

Eks-celencija atsakytų: „Aš tai ramiai palieku spręsti istorijai“.

*) Dr. phil. M. Alseikaitė-Gimbutienė. Die Bestattung in Litauen in der vorge-schichtlichen Zeit. Tübingen, 1946. 241 pusl.

Jonas Mekas

Spalva ir judesys

I Atletai

Itempti, kaip lankas, jūsų raumenys, elastingi ir saulėje įdeję, kaip bronzos, kūnai; judesys-galingas vėjo pasukimas.

Aš pažvelgiau į jus — ir ar išvydau Dievą, visoje jo pilnumoje ir grožyje.

Žiūrėjau aš į jus — ir mano sielon palengva lašeno atsipalaidavimas ir ramuma.

II Šokėja

Aš mačiau lietaus lašus, šokančius ežero paviršiuje; lelijas, į dangų besistiepančias, iškėlusias vėjauje rankas.

O vandens lašuose šoko saulės spindulėlis, laimingas ir bežaisdamas.

— Tai visa buvo paslėpta šokėjos žingsniu.

III Atlietis

Sakė — tavyje nėra gyvybės ir jokio judesio.

O mano siela ėmė šokti, mano širdis atgijo, žiūrėdama į tavo veidą, gyvybės pilną, ir-tavo lengvus judesius.

Kadise menininko rankos tavyje paslėpė gyvybę — judesį ir sielą . . . — ir ji staiga atgijo manyje ir ėmė šokti.

Užsklanda

Rami harmonija, pasaulio paslaptingas dingumas — ar neišdavė tavęs kiekvienas judesys, spalva ir garsas, atgija kiekvienam žingsny mano sieloj?

Į mūsų gyvenimo

Weilhelm Teek

Mūsų kolonijoje veikia: pradž mokykla 8 sk., anglų kalbos kursų 3 grupės, šaltkalvių — mechanikų, elektromonteriu, šoferių kursai, ambulatorija, skaitykla, batų dirbtuvė ir policija. Veikia skautai.

Prof. G. Galvanuskas du kartu darė politinius pranešimus, du kartu lankėsi anšamblis, buvo atvykę rašytojai S. Santvraš, Pulgis Andriūšis ir A. Gustafis, kurie supažindino mus su savo kūryba.

Liepos 21 d. čia įvyko Niurtingeno apskrities skautų sąskrydis. J. S.

Nepagrįsti ir tendencingi kaltinimai

(atkelta iš 2 p.)

europinio ar net pasaulinio masto intelektualų, ir didžiausią, procentą sudaro kaip tik iteligenčiai. Argi žmonės žudytusi prievarta gabenami namo vien tik todėl, kad UNRRA-os „mėšos dubuo“ yra geresnis negu savoje tėvynėje?

Tautinio pasipriešinimo kovotojai ir vadai kaip tik negalėjo grįžti (žinoma, kalbant tik apie Rytus), nes jiems grėšia didžiausias pavojus būti sunaikintiems, ir jie liko kad toliau kovotų dėl savo tėvynių laisvės. DP sudėtis taip pat nepasikeitęs, tik jų skaičius sumažėjęs, išvykus tiems, kurie galėjo grįžti.

Dėl juodosios rinkos tenka pasakyti, kad autorius elgiasi taip, kaip tas pasakos piemuo — mesiu akmenį į avių būrį, katrą pataikysiu, tą ir piasiu — negaltingai mesdamas kaltę visiems DP. Jei vienas kitas DP ir turi reikalą su juodąja rinka, tai juk ne visi. Kokią moralinę teisę kas turi prikišti, kad DP yra spekuliantai? Kam iš atskirų, atsitikimų generalizuoti kam tos bendros išvados? Tais metodais eidami, mes lengvai įrodytumėm, kad ano straipsnio autorius yra baisiausias nacių, žudęs KZ lageriuose Europos laisvės kovotojus! Antra, juk vietiniai gyventojai kuria situacijas, ne DP, tad kodėl apie juos nė žodžio? Mes smerkiam juodąją rinką ir nesistengiam ginti tokių DP, kurie turi su ja ryšių, bet visai DP masei mestą tokį kaltinimą mes laikom žema provokacija.

Kriminalinių nusikaltimų skaičiaus augimas yra bendras pokarinis reiškinys. Kritusi moralė, visuomenės santykių pasikeitimas, visuotini trūkumai, atsakingumo jausmo atrofija — tai yra pagrindinės priežastys. Gera būtų, kad straipsnio autorius būtų paskaitęs tuo reikalu Konstancos Policijos šefo pranešimą, kuriame nurodomos kriminalinių įvykių augimo priežastys. Gaña paimti bet kurio laikraščio teisminę kroniką, ir matysim, kiek ten yra vokiečių padarytų visokių nusikaltimų; ten figūruoja ir spekuliacija (dažniausia didelio masto), ir kriminaliniai nusikaltimai, ir nusikaltimai krašto ūkiui bei saugumui ir tt., bet juk nė vienam sąjungininkų žurnalistui neateina mintis parašyti straipsnį, kurio būdą daroma aluzija į vokiečių tautos visišką moralinį pakrikimą. Tad atsargiau su tokiais kaltinimais.

Mums dvigubai nemalonūs DP padaryti kriminaliniai nusikaltimai. Mes juos smerkiame, ir, kur galima, patys padedam juos naikinti. Su krentančia morale kovoti,

J. Jašinskas

Švietimo aktualijomis

(pabaiga). Neturėdami šiek tiek didesnio išsilavinimo tautiečiai neįstengia sekti kursuose ir mokykloje dėstomų dalykų, nepajėgia jų „suivrškinti“ ir pasisavinti teikiamų mokslo žinių. Tokiems, neginčijame, tiksliausia būtų sėsti į pradinės mokyklos ar gimnazijos kurios nors klasės suolą ir čia įsigyti platesnį bendrojo išsilavinimo regradą, bet ir tatai ne visur visiems prieinama. Parankiausia išeitis: organizuoti stovyklose bendro lavinimo kursus, išėinant juose nustatytą kelių gimnazijos klasių kursą. Baigę tokius kursus galėtų laikyti egzaminus ir gauti atitinkamus pažymėjimus.

Čia pat iškyla reikalas įsteigti ką nors panašaus į Nepriklausomoje Lietuvoje buvusią „Valstybinę Egzaminų Komisiją“, prie kurios galima būtų laikyti egzaminus daktarais. Švietimo valdyba tokią komisiją įsteigdama tikrai didelį darbą atliktų.

Mokytojais bendro lavinimo kursuose galėtų būti ir kitų profesijų, turį reikiamą išsimokslinimą, asmens: gydytojai, inžinieriai, advokatai, agronomai ir kiti intelektualai, kurių kiekvienoje gausesnėje stovykloje yra.

...

[Vairioms mokykloms cenzuotų ir patyrusių mokytojų klausimas darosi ne tik aktu-

alus, bet ir aštrus. Į jų tarpą patenka ne visai tinkamų žmonių. Apie tą jau ir viešai imama kalbėti. (Žiūr. „Minties“ Nr. 119 — „Dėl pedagogų autoriteto“) Švietimui vadovaujantiems žmonėms tenka nepaprastai sunkus uždavinys: daryti mokytojų atranką. Bet iš ko? Mokytojų pertekliaus nėra. Taip nėra, bet yra mokytojų dar neįsijungusių į švietimo darbą: išsiskleidę po įvairias stovyklas jie čia malkas skaldo, virtuvėse triusia, kiemsu valo ir kitokius, nieko bendro su jų tiesiogine pareiga ir profesija neturinčius darbus atlikinėja. Kodėl jie neina savo darbo dirbti? — paklausime. O ar taip lengva iš vienos stovyklos persikelti gyventi į kitą, — atsakys jie.

LTB jau seniai ankiety keltų rimko žinias apie profesijas, keli mokytojai yra gavę kvietimus persikelti į kurią stovyklą, kuriai reikalingas vieno ar kito dalyko mokytojas? Laikas būtų pradėti mokytojus burti į reikalingiausias vietas; taip pat visai pridrendes reikalas pagalvoti jei jau ne apie naujems mokytojams ruošti mokyklą, — seminariją, institutą ir pan, tai bent apie trumpalaikius mokytojų kursus. Juk kiekvienam aišku, kad ne vis viena, kas ir kokią linkme ves mūsų mokyklinį jaunimą ir kaip jį būsimejam gyvenimui paruoš. Šitie reikalai ne beprasmiškie būtų ir viešai spaudoje pagvilinti. Pagalvokime!

VETO- DEMOKRATIJOS MAITOJIMAS

Naujorkas (AP). Australijos atstovas JT saugumo taryboje, Dr. H. V. Evattas, pasmerkė jos veto procedūrą, kaip nedemokratišką ir neteisingą.

Radio kalboje jis pasakė: „Nelopinga balsavimo sistema saugumo taryboje įstūmė į tą nepajėgumo būvį, kuriame dabar dirba Jungtinės Tautos.“

Dr. Evattas, dalyvavęs saugumo taryboje ir matęs, kaip sovietų delegatas Ispanijos klausimą svarstant vienoje sesijoje veto panaudojo tris kartus, pareiškė: „Tai yra demokratinės procedūros maitojimas, jei bet kuri tauta gali užblokuoti 11 narių tarybos vieningą nuomonę, kuri tik stengiasi gvil-denti ir tvarkyti tarptautinius ginčus ir būvius“.

kelti negeroves, stengtis siekti gera yra kiekvieno doro žmogaus pareiga. Bet, de-ja autorius ne su blogiu kovoti nori.

Pajėgdamas galvoji žmogus, gal čia tik eilinio nesupratimo būta. Kam kam, bet jau vokiečiams tikrai turėtų būti aišku, kokiū būdu tie DP čia atsirado ir kodėl jie nenori grįžti namo. Juk jie Hitlerio nerinko, jam niekad ovacijų nekėlė, karo nenorėjo ir nepradėjo, su okupantu iki paskutiniųjų kovojo, prievarta ar iš načių kaltės į Vokietiją pateko... Argi reikia dar aiškiau kalbėti? Kas kas, bet vokiečiai turėtų DP klausimu tylėti. Jei jie negali kuo nors pozityviai prie DP klausimo sprendimo prisidėti, tai provokuoti tikrai nevertėtų. Jeigu Vokietija karą būtų laimėjusi, tikriausiai tokių balsų nebūtų tekę girdėti, tikriausiai niekas iš vokiečių nebūtų stengęsis kiek galint vokiečiams tais žmonėms nusikratyti, nes juk aukštesnei rasei vergų būtų reikėję nemaža. Tad be reikalo šiandien, pralaimėjus, stengiamasi negražiū būdu tais „veržais“ nusikratyti.

Nar-Gi

„Todėl Australija formaliai pareiškia, jog visumos susirinkimas bus prašomas savo artimiausiam posėdyje peržiūrėti, kuriuo būdu buvo veto galia naudojama per praėjusius metus“.

NAUJA VALIUTA VENGRIJOJE

Londonas. Ši trečiądienį Vengrijoje bus įvesta nauja valiuta — guldenas. Guldeno įvedimas esanti dalis kitų priemonių, kurių vyriausybė ėmusis infliacijai sustabdyti. Kad ji būtų sėkmingesnė, busių į rinką paleista daugiau pirmosios reikmės prekių.

MOKSLO PRADŽIA

Memmingeno Airporto lietuvių gimnazija su I, II, III, IV, VI ir VIII klasėmis pradeda 1946/47 mokslo metus rugpiūčio 1 d. 9 val. pamaldomis stovyklos bažnyčioje.

Tuoj po pamaldų mokiniai susirenka gimnazijos patalpose.

Pastaba: atsiradus pakankamam mokinių skaičiui, veiks taip pat V ir VII klasės; stojamieji egzaminai į visas gimnazijos klases prasidės rugpiūčio 5 d.

Gimnazijos vicedirektorius.

Mintis

Thought * Lithuanian Daily Newspaper * Permitted by UNRRA Team 155 * Atsakingasis redaktorius ir leidėjas J. Vasaitis * Eina kasdien be įvėntadienių * Memmingenas, Airport, Baltic Camp * Premsumerata mėn. 10 RM * Atskiras numeris 48 pf. * Konto: Volksbank Memmingen e. G. m. B. H., Memmingen (Bayern) Nr. 219 * Spausdina: Drucker- und Verlagsgesellschaft e. G. m. B. H., Memmingen (Bayern).